

VU Research Portal

Een heilig gebeuren in het alledaagse: Pontormo, Bill Viola en Spencer

Stoker, W.

published in
Christelijk Weekblad
2013

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Stoker, W. (2013). Een heilig gebeuren in het alledaagse: Pontormo, Bill Viola en Spencer. *Christelijk Weekblad*, 4-5.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Advent

Bijbel

Scheppingsgeloof in Genesis 1

De krokodil onder je bed

De aarde was nog woest en doods. Duisternis lag over de oervloed, maar Gods geest zweefde over het water. Gen 1:2

Jonge-aarde-creationisten geloven dat de aarde ongeveer 6000 jaar oud is. Met wat bij elkaar geharkte pseudowetenschap proberen ze hun gelijk te halen. De dieper liggende motieven bij hen zijn, dat Gods Woord nu eenmaal Gods Woord is en dat je geen water bij de wijn moet doen. Als volgens de Bijbelse tijdrekening de aarde ongeveer 6000 jaar oud, dan...

In deze twee kolommen ga ik proberen deze creationisten te verlossen uit de wurggreep waarin zij gevangen zitten, het dodelijke dilemma tussen het aanvaarden van de Bijbel en de omvangrijke hoeveelheid kennis, die wij hebben over de geschiedenis van de aarde. Ik probeer te laten zien dat de Bijbel in Genesis iets heel anders wil zeggen dan wat zij altijd gedacht hebben.

De sleutel tot het juiste verstaan van Genesis 1 is het begrip water. Elders in de Bijbel heeft water een symbolische betekenis. Dat blijkt uit vele teksten in de Job, de Psalmen en Spreuken. Bij de schepping stelt God een grens aan de wateren (Job 26:10 e.v.). God zegt tegen de wateren: tot hiertoe en niet verder (Job 38:11). In een van de Psalmen wordt het een overstroming genoemd als de vijand moordend het land binnen trekt (Ps 124:4,5). Een andere Psalmist vergelijkt zijn wanhoop en depressie met een watervloed: 'al uw golven slaan zwaar over mij heen' (Psalm 42:8).

Een enkele keer wordt in de Bijbel gesproken over zeemonsters die God bij zijn scheppende handelen een vernietigende slag heeft toegebracht. God heeft het monster Rachab omgebracht (Job 26:12) en de schedels van Leviatan verbrijzeld (Psalm 74:14). God vermorzelde Rachab terwijl hij de zee drooglegde (Jesaja (51:9,10).

Er zijn dus Bijbelse argumenten om Genesis 1 niet als een rapportage te zien van wat eens gebeurd is maar als iets heel anders: een geloofsbelijdenis, een gedicht dat spreekt over de zekerheid van het geloof in een onheilspellende wereld, een literaire verbeelding van het geloof, dat God sterker is dan de vernietigende krachten om ons heen.

Als onze tekst spreekt over de aarde die woest en doods was (toho

webohoe oftewel: bar en boos), dan gaat dat niet om een stukje geologische informatie over de oertijd, maar wordt daarmee bedoeld dat God de chaosmachten bedwingt. Er lag inderdaad duisternis over de 'oervloed', maar Gods geest is aan het broeden over het water. Er gaat iets gebeuren.

Op de eerste dag schept God het licht in de duisternis. Op de tweede dag maakt God een gewelf om de watermassa's te scheiden. Op de derde dag valt de aarde droog. Zo wordt de bedreigende macht van het water ingeperkt.

God zegt tegen de chaos: 'opzij, opzij, opzij' en op de vierde dag schept God de zon om de aarde te verlichten en de maan, als waaklampje voor de nacht, zodat we niet meer bang hoeven te zijn in het donker.

Oerangst

Het water in Genesis 1 is dus niet H2O en als er over licht gesproken wordt gaat het niet om een verzameling fotonen. En dat monster in de zee (Leviatan, Rachab) is niet een orka of een walvis, maar de verbeelding van een oerangst, de angst die je bekroop toen je als kind de slaap niet kon vatten: een krokodil onder je bed.

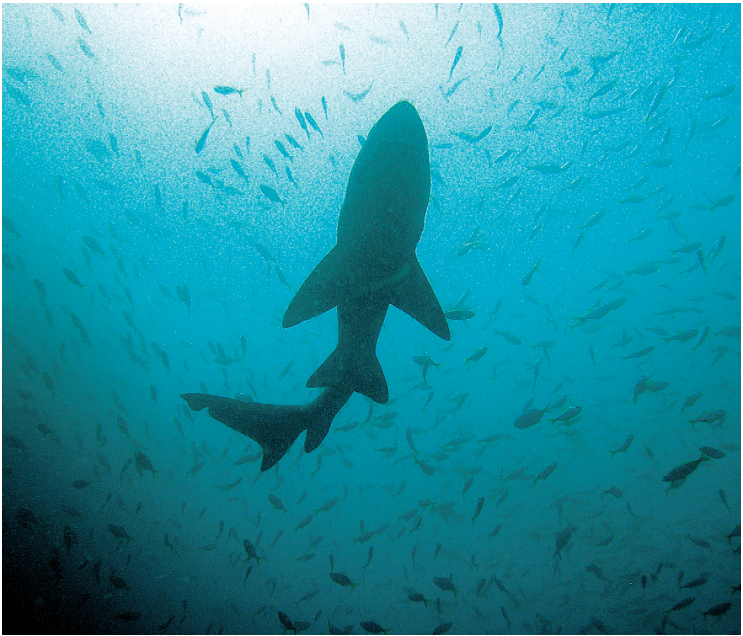
Jesaja 45:18 maakt het ons duidelijk: Niet als een chaos (tohoe) heeft de Heer de aarde geschapen, maar om op te wonen.

Schepping betekent: God maakt de aarde bewoonbaar. Er is veel om bang te zijn in deze wereld en zeker in de betoverde wereld waarin de mensen vroeger leefden, maar wat een geluk! God schept licht in de duisternis en laat de aarde droogvallen zodat wij erop kunnen wonen. Schepping betekent: God brengt orde in de chaos.

Creationisten bedoelen het dus goed als ze de Bijbel willen verdedigen in de moderne wereld. Maar ze hebben niet begrepen wat de Bijbel eigenlijk wil zeggen. Een gedicht verklaar je niet door aan te geven hoe vaak bepaalde letters van het alfabet gebruikt zijn.

Genesis 1 verklaar je niet door er moderne natuurwetenschappelijke vragen aan te stellen. Zo ga je voorbij aan de eigenlijke bedoeling: dat God in die grote wereld ons een plekje gegeven heeft om op te wonen. We zijn geborgen.

Jart Voortman

Dat monster in de zee is de verbeelding van een oerangst. Foto: Wikicommons

Bill Viola, The Greeting (1995). Still uit het videokunstwerk

iets nieuws. Hier komt de jongere vrouw aanlopen. Hun kleding is meer eigentijds gemaakt, evenals de stad verder weg. Ook hier staan de beide vrouwen in het licht tegen een donkere achtergrond. De derde figuur lijkt niet mee te doen. Waarom weten we niet. We kunnen het alleen gissen.

Wat een schilderij niet goed vermag, kan juist film of video goed doen: de tijd van een gebeuren aangeven. De ontmoeting wordt hier in extreme slow motion weergegeven. De video duurt tien minuten met alleen deze scène. Je beseft zo hoe een bijzondere ontmoeting een andere tijd heeft dan de tijd van de klok. Hoe dieper de ontmoeting, hoe langer de geleefde duur van de tijd is.

Op zich kan het schilderij van Pontormo een alledaagse ontmoeting van twee vrouwen

uitbeelden. Wat maakt deze ontmoeting tot een ruimtelijk en tijdelijk gebeuren dat diepte heeft? Het is de ontmoeting van Maria en Elisabeth zoals de titel aangeeft. Wat de beide vrouwen delen is een heilig geheim, niet alleen de vreugde van moeders over hun zwangerschap, maar ook vreugde over het bijzondere van hun beide kinderen, het visioen van een nieuwe wereld. Vreugde in meervoud.

Na de groet van Elisabeth antwoordt Maria met het magnificent. Het religieuze van de ontmoeting drukt Pontormo trefend uit door de dynamiek, de lichaamstaal en intense blik van de vrouwen; evenals door de gekozen kleuren en de tegenstelling van licht en donker.

En The Greeting van Bill Viola? Het betreft niet meer de ont-

moeting van Maria en Elisabeth. Viola weet de ontmoeting van Maria en Elisabeth om te zetten tot wat een ontmoeting tussen twee mensen in het algemeen kan zijn.

Ook hierdoor neemt de situatie diepte aan. Dat gebeurt vooral door het rekken van de tijd, maar ook door de kleuren, robijnrood, sinaasappeloranje en geel; verder door de lichaamstaal van de beide vrouwen en hun intense blik. Dat verwijst naar het ultieme in het alledaagse. Wijst daar ook niet de beweging van de wind op in The Greeting?

Wessel Stoker

